

АНАЛИЗ

За потенциалните възможности за добив на недървесни горски продукти на територията на ТП ДГС Провадия за 2024г.

1. Потенциални възможности

Съгласно данни от досега действащия Горскостопански план на стопанството, общата площ на ТП ДГС „Провадия“ е 14379.1 ха. Залесената площ е 13419.9 ха или 93.4% от общата му площ. Общата площ на държавните горски територии е 12364,9ха. В момента стопанството е в процес на инвентаризация, но като цяло участието на насажденията с естествен произход се запазва като процент (79%) от площта на горите на стопанството, което е показател за относително съхранени естествени съобщества.

Най-разпространените лечебни растения в ДГС "Провадия" се явяват основните дървесни видове, като цер, келяв габър, благун, акация, сребролистна липа, мъждрян и др. Церът и благуна се срещат повсеместно в Долния равнинно - хълмист и хълмисто - предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 м н.в.).

По данни от досегашното стопанисване Церът е най-разпространения дървесен вид от дъбовете и заема 42.3% от залесената площ на стопанството, Благунът – 5.6%, Косматият дъб – 3.6%. Състоянието на насажденията е сравнително добро. С лечебна цел могат да се използва кората от клонките или стъблата на по-младите дървета, не поддебели от 10 см, обелени рано на пролет. Те съдържат дъбилини вещества, танини и други. Най-голямо разпространение от липите има сребролистната липа – 4.7% от площта на стопанството. На територията на стопанството се среща най-често в чисти и смесени иглолистни култури с участие на черен бор и в широколистни гори, съставени от зимен дъб, цер и др. Ценно медоносно растение. Употребяват се цветовете и кората, по рядко листат.

В състава на повечето насаждения влизат дървесни видове като мъждрян, полски бряст, мекищ, планински ясен, полски ясен – върху дълбоки и влажни почви, главно в равнинните райони. единично или с по 1-2 десети участие в насаждения. От тях единствено мъждрянът е с по-голямо участие като заема 6.6% от залесената площ на стопанството. Слечебна цел се ползва кората на мъждряна.

Горскоплодни дървесни видове – брекиня, круша, махалебка, киселица, скоруша, офорка, череша обикновена и мухина, в естествено състояние се срещат единично в състава на горите. Състоянието им е добро, но ресурсите са твърде разпръснати и в незначителни количества, за да имат някакво значение за билкосъбиране. В ТП ДГС "Провадия" те се използват предимно с ловностопанска цел.

Бяла върба, върба трошлива и ракита могат да се употребяват за добив на кора, листа, реси и клонки за производство на плетени занаятчийски изделия.

По дерета и реки като естествена коренна растителност се срещат три вида тополи: трепетлика, топола бяла, топола черна. Формират чисти и смесени насаждения. Употребяма част - пъпките и дървесината.

В района на ТП ДГС "Провадия" най-разпространения иглолистен дървесен вид е черния бор, като заема 4.1% от площта на стопанството. Той е с изкуствен произход. Принципно може да се ползва да добив на етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества, но културите в стопанството са сравнително млади и към момента не представляват интерес за ползване по отношение на горепосочените продукти.

Създадените култури от орех са малко по площ. Основното ползване, което може да се извърши в тях е добив на листа и плод. Характерната миризма на листата на ореха се дължи на съдържащият се в тях юглон. Освен него, листата съдържат още аскорбинова киселина, flavonoidи, дъбилни вещества и други, а плодовете му – желязо, кобалт и витамини. Като цяло потенциалните ресурси за ползвания от тези култури са незначителни.

Бялата акация заема 6.8% от залесената площ на стопанството. Нейните цветове съдържат много полезни вещества, които могат да се използват както във фармацията, така и в народната медицина, но много по-голямо значение имат при пчеларството, за добив на висококачествен акациев мед. Бялата акация не е местен вид и се приема като инвазивен такъв спрямо местните дървесни видове, на за да се увеличат и подобрят ресурсите от бялата акация е необходимо, в съществуващите зрели насаждения, стопанските дейности да се извършват своевременно, за да не съхнат.

От храстовите видове доста разпространен е дрянът, чийто плодове съдържат глюкозиди, плодови киселини, витамини и други вещества. Той се среща повсеместно, но плодоноси на по-откритите места, което фактически ограничава реалните ресурси от този лечебен вид. Успоредно с дряна е разпространен червеният глог. Той също плодоноси предимно по периферията на гората, но е доста по-продуктивен и има значителни потенциални ресурси от цвет и плодове.

В по-равнинните части на стопанството, главно на голите площи и по краищата на горските комплекси са се среща Шипка. Районът е благоприятен за развитието ѝ. Цъфтежът и плодоносенето ѝ е обилно, често се среща заедно с глога и дряна, но макар и единично, е разпространена повсеместно и като част от подлеса на гората, както и върху голите площи. Тя е доста устойчив вид и може да се срещне както на много бедни месторастения и скални терени, така и върху дълбоки плодородни почви. Плодовете ѝ са особено ценни с голямото си съдържание на витамин С.

Къпината трудно виреят под склопа на насажденията, но много бързо се развиват и разпространяват, когато намерят благоприятни условия – в иголистните култури и в насаждения с рехав склоп. Срещат се навсякъде покрай камционните пътища, в сечищата или сред най-младите насаждения и култури. Ползват се плодове, коренища и листа, които са в достатъчни количества.

Единично в смесени храстови формации се среща обикновена леска. Предмет на добив могат да бъдат плодовете, листата и клоните за листников фураж. До момента в района стопанството не е констатиран особен интерес към този вид.

Смрадлика се среща доста често под склопа на насажденията, но на отделни места е разпространена върху нелесопригодни голини и поляни, като достига височина до 1-1.5 м. Листата на смрадлика са особено ценни, защото съдържат до 25% дъбилни вещества, етерични масла, flavonoidи и други. Месторастенията, върху които се среща, са предимно бедни и по-каменливи. Химичния състав на растението естествено го предпазва от паша.

На места в дъбовите гори, се среща паразитното растение е бършлян. Той покрива не само свободната от растителност повърхност, но и с помощта на адVENTивните си корени обвива отделни дървета. Тук могат да се споменат и други лианообразни растения - поветът и дивата тиква, които се срещат навсякъде покрай пътища, слогове и огради. Обвиват се предимно около храсти и дървета по краищата на горските комплекси. Има възможности да се събират надземните части и коренищата, но количествата са незначителни.

Много ценни билки са и някои тревисти растения, които се срещат в района на ТП ДГС "Провадия", главно по поляните, дивечовите ниви и ливади. На първо място това е жълтият кантарион. Той е международно признато и търсено лечебно растение. По горските поляни, дивечови ливади и ниви се срещат и големи количества риган, бял равнец, червен кантарион, лайка, жълт равнец, гръмotrън, миши уши, мащерка, подъбиче, здравец горски, еньовче същинско, жълтурче, лепка (, луличка обикновена, лютиче пълзящо, минзухар, млечка обикновена, кърпикожух, мъртва коприва бяла, ранилист горски, салеп обикновен, секирче ливадно, слез горски и тинтява жълта. Тези

лечебни растения са запазени в добро състояние и могат да бъдат добивани. Месторастенията им са на свежи до сухи, средно богати и богати почви и се намират далече от изкуствено наторявани терени. По-водолюбиви лечебни растения като копривата, полския хвощ, глухарчето, ментата, джоджена и водната мента са установени на отделни места по поречията на реките.

По-специално внимание тук може да се обърне на различните видове бъз – тревист и черен, които се срещат предимно на влажни месторастения, под склопа на насажденията и тополовите култури, край реки и потоци. С лечебна цел се използват почти всички части на тези растения, като най-ценни са цветът и плодовете. Те съдържат етерични масла, органични киселини, витамини, танини, захари и други, но употребявани в големи количества са отровни. Те са стари лекарствени растения, едни от най-употребяваните в народната медицина. Рано напролет, както навсякъде в страната и тук цъфтят: кукурякът, пролетен минзухар, лечебна иглица, теменуга миризлива, кокиче снежно, но разпространението им е доста по-ограничено. По горските поляни, по северните склоновете се среща горската ягода.

Предмет на добив в горите са диворастящите ядовити гъби, чийто находища в района на стопанството са разнообразни. Често се срещат манатарка, пачи крак; сърнела. По ливади, пасища горски поляни и дивечови ниви се срещат полска печурка, обикновена челядинка. Много рядко, върху букови дървета се среща кладница. В предпланински и планински райони на стопанството, в изредени дъбови гори и по поляни се среща булка гъба. В иглолистни култури и поляни расте обикновена масловка.

В последните няколко години много сериозен интерес представлява черния трюфел, който се среща в различни района на стопанството. Находищата му не са установени с точност, предвид факта, че развитието на мицела е под земята и за търсенето му е необходимо наличие на обучени животни, но като цяло се среща в стари церови гори и млади култури, като и в липови насаждения.

2.Анализ на извършеното ползване НДГП и възможности за развитие на този сектор

По горскостопански план от 2014г. не са планирани конкретни количества за добив на недървесни горски продукти, но с така направеният обзор, повечето от изброените по-горе горски продукти могат да представляват интерес, както за местни предприятия, преработватели и занаятчии, така и за местното население за лични нужди.

Като цяло тенденцията в ползването билки и недървесни горски продукти в района е сравнително постоянна величина и се запазва през последните години. В сравнение с 2022г., през 2023г. се наблюдава повишено ползване на мащерка, полски хвощ, пелин, лопен, пищялка, бръшлян, орех, солови пръчки от леска и дрянови клонки, което обаче не превишава предвиденото ползване. През последните години не се наблюдава по-високо ползване от предвиденото. Ползването на недървесините горски продукти е контролирано и не се създава предпоставка и заплаха, която да доведе до нарушавана баланса на популациите и отслабване или унищожаване на находищата и популациите им. През 2023г. не се наблюдава интерес към билки, които не са събиранi досега, за които няма планирано ползване. В случаите когато се появи търсене на билки, за които няма предвидено ползване, но са разпространени повсеместно, се проучва района на стопанството и след анализ, който показва, че заявените и ползвани количества няма да създадат опасност от изчерпване на находищата им, се издава разрешително. В повечето случаи тези количествата са минимални. С оглед интереса към различни билки, се планират количества за ползване и през следващите години като предварително са преценени възможностите.

При сравнителния анализ може да се отбележи, че през 2023г. за някои продукти въобще няма заявлени количества за добив, а именно – стръкове от върбинка, овчарска торбичка, камшик, листа от орех и смрадлика. За някои недървесни горски продукти не са заявяване количества от няколко години – коренища, стръкове от маточина, слез, мента, бял равнец и риган, цветове от глухарче, листа от слез, глог, глухарче и бъз,

плодове от конски кестен и кори от черен бор. Въпреки това за 2024г. са планирани количества за ползване, предвид възможностите за добив при наличие на търсене.

В последните няколко години се наблюдава много засилен интерес към събиране на трюфели, заради използването им в кулинарнията. На територията на стопанството се среща най-често черен трюфел. Събирането му трябва да се контролира постоянно, тъй като интересът е голям и е възможно прекомерното му ползване да доведе до намаляване или изчерпване на находищата, както и до отслабване на размножителната способност, промяна в генетичната структура и влошаване качествата на индивидите. Добър резултат даваше създадената в стопанството практика за ограничаване на масовото му ползване, чрез определяне на райони и допускане на определен брой ползватели в тях. Така контролът и превенцията срещу недобросъвестни ползватели е по-успешен и по-ефективен. За съжаление обаче, този начин на контрол от страна на стопанството не може да бъде прилаган, поради факта, че норматива и образците на издаваните потребителни за събиране на НДГП, в частност трюфели, не ограничава събирането в определен район, нито събраното количество, а го допуска неограничено за територията на цялото стопанство. Така на места, където находищата на трюфел са по-богати, ползвателите се концентрират и това може да доведе до изчерпването им и до отслабване на размножителната им способност. Ограничаване на събираните количества не е в нашите правомощия, предвид факта, че няма законово основание.

В тази връзка, тъй като за трюфелите няма посочени количества за лично ползване, както при лечебните растения и няма посочени периоди на събиране, които да са съобразени с физиологията на вида и процесите на зреенето му, твърде е възможно да се стигне до прекомерното му ползване. За да се избегне този момент, е необходимо, в най-скоро време, да се вземат адекватни мерки, като се регламентират съответните ограничения по отношение на ползването му.

Базирайки се на заявените и ползвани количества НДГП през 2023 година, можем да обобщим, че като цяло извършеното ползване е контролирано и се поддържа естествения баланс в популациите. Извършеното ползване не застрашава наличните ресурси от намаляване. Напротив, ако се направи актуализация на действащите към момента тарифи за ползване лечебни растения и други недървесни продукти от горите (които не са обновявани от 2000г.) и част от приходите остават в стопанствата, това може да бъде едно добро приходно перо в икономическия аспект от дейността на ТП ДГС Провадия.

С оглед на обобщените резултати от стопанските добиви на НДГП през 2023г., прилагам списъци-предложения с възможности за предоставяне на екосистемни ползи от горите и добив на дървесни и недървесни горски продукти за стопанско ползване и за удовлетворяване потребностите на местното население за 2024г.

Изготви

записък за
останалите
за 69 от 331 б

УТВЪРДИЛ:
Вр.и.д. Директор

записък за
останалите
за 69 от 331 б

